

На основе вышеизложенного можно сделать вывод, что в отечественном законодательстве имеется определённая нормативная база, регламентирующая порядок учёта затрат, а в МСФО нет единого стандарта для учёта затрат, имеются отдельные группы стандартов, регулирующих их учёт и отражение в отчётности. Следовательно, необходимо продолжить совершенствование национальной системы учёта затрат в Республике Беларусь на основе применения МСФО.

Список использованных источников: 1. Инструкция по бухгалтерскому учёту доходов и расходов: утв. Постановлением Министерства финансов Республики Беларусь от 30.09.2011 № 102 (в ред. Постановления от 31.12.2013 № 96). URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=w21224697>. 2. Международные стандарты финансовой отчётности (IAS 1) «Представление финансовой отчётности». URL: <http://www.government.by/upload/docs/file4b61435c2c6966a9.PDF>.

УДК 657.1:336.743

В. Ю. Козенко, студент III курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

І. Ю. Фесун, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ

Ключові слова: біткоїн, віртуальна валюта, гроші, криптовалюта, фінансові інвестиції.

Перші теоретичні розробки у сфері криптовалют припадають на початок 90-х років ХХ століття і пов'язуються з учасниками мережевого руху шифропанк Дж. Асанжем, Т. Меєм, Е. Х'юзом та групою британських криптографів на чолі з Дж. Чомом. Запуск Сатоші Накамото першої пірингової платіжної системи «Bitcoin» та застосування терміна «криптовалюта» припадає на 2010 рік. Сьогодні ж на ринку представлено, за різними оцінками, від 90 до 100 різних криптовалют (Bitcoin, Ethereum, Dash, Ripple, Monero, Litecoin, NEM, Augur та інші [1, с. 635]), що свідчить про актуальність їхнього дослідження.

Правовий статус криптовалют, як базис організації бухгалтерського обліку, в Україні не однозначний. Наша держава поки не приєдналася ні до групи країн, які визнають криптовалюту легальним різновидом електронних активів та активно розробляють нормативно-правову базу з її обігу, ні до країн, які обмежують або повністю забороняють використання криптовалют у господарському обороті. Щоправда, у жовтні 2017 р. було зроблено перший крок у напрямі врегулювання обігу криптовалют, позначений реєстрацією проєктів Закону про обіг криптовалюти в Україні та Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні. На жаль, за два роки жодних поступальних зрушень у цьому напрямі не відбулося і 29.08.2019 р. вони були відкликані. Проте відзначимо, що законотворці схиляються до необхідності державного управління обігом криптовалют через регулятора – НБУ, уповноваженого на регулювання діяльності криптовалютних бірж, моніторинг та ідентифікацію суб'єктів криптовалютних транзакцій.

Криптовалюта в першому законопроєкті визначається як «програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн як облікової одиниці поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду)» [3]. І це визначення є об'єктом гострої критики представників ІТ-експертного середовища через необхідність застосування загальних норм, які поширюються на право приватної власності за неможливості відчуження немайнових прав на програмний код у формі криптовалюти, а також прирівнювання криптовалют до об'єктів інтелектуальної власності без належних юридичних наслідків (виплати роялті, охорони авторським правом тощо).

Автори другого законопроєкту визначають криптовалюту як фінансовий актив, який уособлює «децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений у цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку, що заснований на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист обліку» [4]. На нашу думку, змістовне навантаження цього визначення найбільш близьке до трактування криптовалют, яке використовується країнами-членами Міжнародної групи з розробки фінансових заходів протидії відмиванню брудних грошей (FATF): криптовалюта – математична децентра-

лізована конвертована віртуальна валюта, захищена за допомогою криптографії, і покладається на відкритий і закритий ключі передачі інформації між учасниками операції [5, с. 5]. Безпека, цілісність та збалансованість криптовалютних облікових записів забезпечується мережею взаємно не пов'язаних осіб (майнерів), які захищають мережу в обмін на можливість отримання випадково розподіленої плати. Тобто криптовалюта наділяється всіма функціями грошей (міра вартості, засіб платежу, засіб обміну, засіб накопичення), що підтверджується рішенням Європейського суду справедливості у справі «Хедквіст проти Швеції» від 22.10.2015 р., який визнав біткоїни не товаром, а засобом платежу на рівні з традиційними валютами.

З огляду на обов'язковість рішень Європейського суду на території України, доходимо висновку про належність криптовалют до специфічної форми віртуальних грошових коштів. Разом із тим вимушені констатувати об'єктивну дискусійність такої належності, поки в Україні не буде розроблено правової бази їх обігу. Нині вона обмежується лише офіційною позицією НБУ, який вважає біткоїни грошовим сурогатом із незабезпеченою реальною вартістю, діяльність із купівлі-продажу якого має ознаки фінансової піраміди й може свідчити про потенційну участь сторін у сумнівних операціях із відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму [2, с. 9]. Аргументами тут виступають і відсутність центрального емітента та регулятора, і неможливість держави відповідати за криптовалютними зобов'язаннями, і відсутність інструментарію та технологій оцінки й запобігання ризикам, які закладені у криптовалютах.

Для подолання правового вакууму вважаємо за доцільне взяти за основу рекомендації FATF щодо регулювання криптовалютної індустрії, перевидані та підтримані в червні 2019 р. великою двадцяткою (G20). До того ж Україна з 01.01.2017 р. приєдналася до Плану BEPS, що підтверджує намір стати учасником режиму автоматичного обміну податковою інформацією між європейськими країнами в межах FATF та впровадити міжнародні стандарти FATF з метою імплементації норм Директиви 2015/849/ЄС про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму.

Визнаючи криптовалюту специфічною формою віртуальних електронних грошей, доречно вказати на принципову неузгодженість. Так, у Директиві 2009/110/ЄС щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними електронні гроші визначені на основі трьох критеріїв: 1) електронне зберігання; 2) передача отримувачу тільки після їх отримання банком; 3) платник не може бути їхнім емітентом. Тобто йдеться про одну з форм фізичного втілення звичайних грошових коштів, натомість криптовалюти не потребують фізичного внесення на рахунки, а генеруються безпосередньо в мережі й жодним чином не пов'язані з традиційними валютами чи платіжними системами.

До аналогічних висновків спонукає і аналіз МСФЗ. Безумовно, логічним вбачається припущення про грошову природу криптовалют у разі існування специфічних особливостей. Кореляція положень МСБО (IAS) 7 «Звіт про рух грошових коштів» та МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» дозволяє у складі грошових коштів виокремити як специфічний вид валюти – еквіваленти грошових коштів. Але їх ідентифікація через критерії високої ліквідності та властивого несуттєвого ризику змін вартості не дозволяє подавати криптовалюти в їх складі. Разом з тим, апелюючи до п. 33 Керівництва із застосування МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», криптовалюти можуть визнаватися фінансовим активом грошової природи, оскільки виступають засобом обміну. Отже, найбільш виправданим, на нашу думку, є визнання криптовалют фінансовими інвестиціями, які утримуються з метою зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Список використаних джерел: 1. Галушка Є. О., Пакон О. Д. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 634–638. 2. Мамченко Н. Криптовалюти в Україні: судебная практика и новые законопроекты. *Судебно-юридическая газета*. 2017. № 35–38. С. 8–13. 3. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні від 06.10.2017 р. № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684. 4. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні від 10.10.2017 р. № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710. 5. Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CFT Risks: FATF Report. 2014. 15 p. URL: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>.